

Sygn. akt III C 943/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2018 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Irma Lorenc
Protokolant:	sekr. sąd. Anna Gnidzińska

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2018 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki akcyjnej w W.

przeciwko E. S.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej E. S. na rzecz powoda (...) Spółki akcyjnej w W. kwotę 792,48 zł (siedemset dziewięćdziesiąt dwa złote czterdzieści osiem groszy) z odsetkami maksymalnymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 720,82 zł (siedemset dwadzieścia złotych osiemdziesiąt dwa grosze) od dnia 27 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 67,25 zł (sześćdziesiąt siedem złotych dwadzieścia pięć groszy) tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt III C 943/17

UZASADNIENIE

w postępowaniu uproszczonym

W dniu 27 kwietnia 2017 r. powód (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o zasądzenie od pozwanej E. S. kwoty 1.738,75 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP rocznie, lecz nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od kwoty 1.534,58 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż pozwana w dniu 9 marca 2016 r. zawarła z (...) Spółka Akcyjna Spółką komandytową w W. umowę kredytu wynoszącego 1.800 zł. Z uwagi na naruszenie warunków spłaty umowa została wypowiedziana i należność z niej wynikająca stała się wymagalna w dniu 31 lipca 2016 r. Z dniem 31 marca 2016 r. (...) Spółka Akcyjna Spółka komandytowa została przekształcona w (...) Spółkę Akcyjną, która wstąpiła w prawa pierwotnego wierzyciela. Na dochodzoną pozwem kwotę złożyły się : 1.534,58 zł niespłaconej kwoty kapitału, 181,17

zł tytułem odsetek karnych naliczonych wg ustalonej stopy procentowej od kwoty niespłaconego kapitału na dzień 26 kwietnia 2017 r. i 23 zł opłat i prowizji.

Pozwana w sprzeciwie od wydanego w niniejszej sprawie nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu od powoda. Pozwana przyznała, że zawarła w dniu 9 marca 2016 r. umowę, na podstawie której zaciągnęła pożyczkę w kwocie 1.000 zł, przy czym na jej całkowity koszt złożyła się prowizja w wysokości 800 zł, a całkowita kwota pożyczki miała być spłacona w siedmiu ratach. Pozwana zarzuciła, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy, albowiem na dzień sporządzenia pisma zawierającego oświadczenie o wypowiedzeniu umowy, tj. 16 czerwca 2016 r., pozwana nie zalegała z zapłatą dwóch pełnych rat pożyczki, przy czym z pisma wynikało, że spłata wymagalnych zaległości przed upływem okresu wypowiedzenia spowoduje utratę mocy prawnej wypowiedzenia, co oznacza, że zawarto w nim warunek, co jest niedopuszczalne i świadczy o tym, że pismo to było wezwaniem do zapłaty, a nie wypowiedzeniem umowy. Ponadto pozwana zarzuciła, że powód dopuścił się względem niej wyzysku w rozumieniu art. 388 § 1 k.c. – na całkowity koszt pożyczki składała się prowizja w wysokości 800 zł, co przy kwocie udzielonej pożyczki – 1.000 zł stanowi 80% kapitału, który miał być spłacony w zaledwie 7 miesięcy od momentu udzielenia pożyczki. Pożyczka nie była oprocentowana, lecz rzeczywisty koszt pożyczki w stosunku rocznym wynosił 557,89 %. Wartość świadczenia zastrzeżonego na rzecz powoda przewyższała, zdaniem pozwanej, w rażącym stopniu wartość jej wzajemnego świadczenia, przy czym powód jako przedsiębiorca w uprzywilejowanej pozycji wykorzystał przymusowe położenie pozwanej i zastrzegł w umowie na swą rzecz świadczenie nieproporcjonalnie wysokie względem sumy udzielonej pożyczki. W związku z tym pozwana wniosła o stosowne zmniejszenie świadczenia na rzecz powoda, w przypadku zaniechania oddalenia powództwa. Pozwana wskazała również, że powód nie przedstawił dowodów na wysokość faktycznego salda zadłużenia, a także nie wykazał, że osoba zawierająca umowę w imieniu powoda była do tego upoważniona, jak również podniosła zarzut nieważności umowy z uwagi na wady oświadczenia woli.

W odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty powód podtrzymał swe stanowisko, podejmując polemikę z zarzutami pozwanej.

Na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2018 r. pozwana podtrzymała stanowisko wyrażone w sprzeciwie od nakazu zapłaty, podnosząc ponadto, że postanowienia umowy określające wysokość prowizji na kwotę 800 zł przy wysokości pożyczki 1.000 zł zmierzają do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych i jako takie są nieważne. Przy wyłączeniu zaś tych postanowień umownych i uwzględnieniu wpłaty pozwanej na poczet pożyczki w wysokości 280 zł jej zobowiązanie byłoby niższe o ponad 1.000 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 9 marca 2016 r. pozwana E. S. zawarła z (...) Spółka Akcyjna Spółką Komandytową w W. umowę pożyczki w kwocie 1.800 zł, przy czym pozwanej została wypłacona kwota 1.000 zł, po potrąceniu prowizji za udzielenie pożyczki w wysokości 800 zł. Pożyczka nie była oprocentowana. Pozwana zobowiązała się zwrócić pożyczkodawcy kwotę 1.800 zł w siedmiu ratach, płatnych do 10. dnia danego miesiąca, poczynając od 10 kwietnia 2016 r. Zgodnie z harmonogramem spłat wysokość sześciu pierwszych rat wyniosła po 257,14 zł, a ostatniej raty - kwotę 257,16 zł.

Oprocentowanie od zadłużenia przeterminowanego, zwane odsetkami karnymi, określono w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie, ze wskazaniem, że naliczane są one od wymagalnej kwoty udzielonej pożyczki za każdy dzień opóźnienia, począwszy od następnego dnia po terminie płatności określonym w harmonogramie spłat.

Strony uzgodniły, że jeżeli termin wymagalności raty pożyczki przypada w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy, spłata raty pożyczki powinna nastąpić w kolejnym najbliższym dniu roboczym. Wszelkie wpłaty wnoszone przez pozwaną zaliczane miały być zaliczane na spłatę najdalej wymagalnego zadłużenia, w tym koszty związane z powstaniem zadłużenia przeterminowanego, odsetki karne i kwotę udzielonej pożyczki.

W umowie zastrzeżono również uprawnienie pożyczkodawcy do pobierania dodatkowych opłat i prowizji, w tym za wezwania do zapłaty, przypomnienia i monity określone w Tabeli prowizji i opłat stanowiącej załącznik do umowy.

Pożyczkodawca uprawniony był do wypowiedzenia umowy z zachowaniem 30 dniowego okresu wypowiedzenia w przypadku zalegania przez pozwaną ze spłatą co najmniej dwóch rat pożyczki.

W dniu 31 marca 2016 r. (...) Spółka Akcyjna Spółką Komandytową w W. uległa przekształceniu w powoda (...) Spółkę Akcyjną w W..

Pozwana na poczet pożyczki dokonała jednej wpłaty – w dniu 26 kwietnia 2016 r. uiszczyła kwotę 280 zł.

W piśmie z dnia 3 czerwca 2016 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty 274,15 zł, w tym 248,86 zł zaległej raty pożyczki, 3 zł za wysłanie sms z informacją o zaległości w spłacie, 20 zł za przygotowanie i wysłanie zawiadomienia o zaległości w spłacie oraz 2,29 zł odsetek.

Z kolei w piśmie z dnia 16 czerwca 2016 r. powód zawarł oświadczenie, iż w związku z zaległością w spłacie dwóch rat pożyczki, rozwiązuje umowę pożyczki z zachowaniem 30 dniowego okresu wypowiedzenia, z jednoczesną informacją, że spłata wymagalnego zadłużenia w kwocie 533,12 zł do końca okresu wypowiedzenia spowoduje, że wypowiedzenie utraci moc prawną, a kolejnych wpłat należy dokonywać zgodnie z harmonogramem spłat.

Pismem z dnia 17 sierpnia 2016 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 1.577,24 zł mającej stanowić zobowiązanie wynikające z umowy pożyczki.

okoliczności niesporne, a ponadto dowody:

- umowa pożyczki k. 29-30
- harmonogram spłat k. 31
- Tabela prowizji i opłat k. 31 v.
- załączniki nr 3, 4, 6 do umowy k. 32-33
- monit k. 35
- wypowiedzenie k. 36
- wezwanie do zapłaty k. 37

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się częściowo uzasadnione.

Podstawę prawną żądań pozwu stanowił przepis art. 720 § 1 k.c. , zgodnie z którym przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Powód wywodził swe roszczenie z umowy pożyczki z dnia 9 marca 2016 r. zawartej przez pozwaną z jego poprzednikiem prawnym. Okoliczności faktyczne niniejszej sprawy nie były sporne, a nadto poparto je dowodami z dokumentów złożonych przez powoda. Spór stron wynikał z odmiennej oceny prawnej stanu faktycznego.

Jak wynika z § 1 ust. 1 przedmiotowej umowy, pozwanej udzielono pożyczki w kwocie 1.800 zł, przy czym faktycznie pozwana zgodnie z ust. 2 tego paragrafu otrzymała z tego tytułu 1.000 zł, co wynikało z potrącenia z kwotą pożyczki prowizji za jej udzielenie w wysokości 800 zł. Zważyć także należy, iż w świetle § 2 ust. 1 umowy pożyczka ta nie

była oprocentowana, przy czym zgodnie z § 3 ust. 1 pożyczki udzielono na okres 7 miesięcy. Z powyższego wynika, że koszt pożyczki stanowił 80% kwoty, którą pozwana de facto uzyskała w wyniku zawarcia umowy pożyczki, zatem - przy uwzględnieniu, że pożyczki udzielono na 7 miesięcy - koszt ten był równoważny oprocentowaniu kwoty 1.000 zł na poziomie 137,14% rocznie. Powód nie wykazał, by przed zawarciem umowy jego poprzednik prawny podjął jakiegokolwiek czynności, które były niezbędne do zawarcia umowy, w szczególności wiązały się z oceną zdolności kredytowej pozwanej. Powód nie przedstawił żadnych dowodów, które uzasadniałyby ustalenie kosztów udzielenia pożyczki na poziomie aż 800 zł. W ocenie Sądu zastrzeżenie prowizji za udzielenie pożyczki w tak znacznej kwocie, przy braku jednoczesnego zastrzeżenia odsetek kapitałowych stanowiło w istocie, jak słusznie pozwana podniosła na rozprawie, obejście przepisu art. 359 § 2¹ k.c., zgodnie z którym maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne), tj. od dnia 1 stycznia 2016 r. 10 % rocznie.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W świetle § 3 tego artykułu, jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Zważywszy, że z okoliczności sprawy nie wynika, by bez postanowień dotyczących prowizji w kwocie 800 zł umowa nie zostałaby zawarta, uznać należało, że umowa pożyczki pozostaje w mocy co do pozostałych postanowień.

W konsekwencji powyższego Sąd przyjął, że pożyczka udzielona pozwanej wyniosła 1.000 zł i tą właśnie kwotę pozwana zobowiązana była zwrócić powodowi w siedmiu miesięcznych ratach. Modyfikacja wysokości kwoty podlegającej zwrotowi skutkowałą koniecznością ustalenia na nowo wysokości rat pożyczki - analogicznie jak w umowie Sąd ustalił zatem, iż pierwsze sześć rat wyniosło 142,85 zł, a ostatnia rata, wyrównująca, stanowiła kwotę 142,90 zł. Raty te pozwana winna była, zgodnie z § 3 ust. 3 umowy i załączonym doń harmonogramem spłacać do 10. dnia każdego miesiąca, poczynając od 10 kwietnia 2016 r., przy czym stosownie do § 3 ust. 7 umowy jeżeli termin zapłaty raty przypadał na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy - spłata raty winna była nastąpić w najbliższym dniu roboczym.

Sąd nie znalazł przy tym podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie art. 388 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli jedna ze stron, wyzyskując przymusowe położenie, niedołęstwo lub niedoświadczanie drugiej strony, w zamian za swoje świadczenie przyjmuje albo zastrzega dla siebie lub dla osoby trzeciej świadczenie, którego wartość w chwili zawarcia umowy przewyższa w rażącym stopniu wartość jej własnego świadczenia, druga strona może żądać zmniejszenia swego świadczenia lub zwiększenia należnego jej świadczenia, a w wypadku gdy jedno i drugie byłoby nadmiernie utrudnione, może ona żądać unieważnienia umowy. Zważyć bowiem należało, że pozwana nie wykazała, by zawierając umowę znajdowała się w przymusowym położeniu, była osobą niedołązną lub niedoświadczoną, a to stanowiło jedną z podstawowych przesłanek zastosowania ww. przepisu.

Brak było również podstaw do zastosowania przepisów art. 82 i nast. k.c. dotyczących wad oświadczenia woli, albowiem pozwana nawet nie przywołała okoliczności, w których miałyby dojść do zaistnienia takich wad, nie sprecyzowała jakiego rodzaju wada miała mieć miejsce przy zawieraniu umowy pożyczki, a tym bardziej nie naprowadziła w tej mierze żadnych dowodów.

Zważyć także należy, iż wprawdzie powód nie przedstawił dokumentów, z których wynikałoby umocowanie osoby, która zawarła umowę pożyczki w imieniu jego poprzednika prawnego, jednakże nawet gdyby osoba ta działała bez umocowania, to powód wytaczając powództwo na podstawie tej umowy w jednoznaczny sposób zatwierdził czynności tej osoby (por. art. 103 § 1 k.c.).

Bezspornie pozwana na poczet pożyczki wpłaciła jedynie 280 zł w dniu 26 kwietnia 2016 r., przy czym uczyniła to po terminie płatności I raty, który przypadał na dzień 11 kwietnia 2016 r. (10 kwietnia 2016 r. była niedziela). Wpłata ta pokryła w całości I ratę wynoszącą 142,85 zł, a także odsetki karne, których stopa zgodnie z § 2 ust. 3 umowy

równoważna była odsetkom maksymalnym za opóźnienie – odsetki te naliczone od I raty za okres od 12 kwietnia 2016 r. (stosownie do art.476 k.c. i art. 481 § 1 k.c.) do 26 kwietnia 2016 r. wyniosły 0,82 zł. Pozostała część tej wpłaty, tj. 136,33 zł podlegała zaliczeniu na poczet II raty w kwocie 142,85 zł – do zapłaty pozostało z tej raty 6,52 zł.

Wskazać w tym miejscu należy, iż termin płatności II raty przypadła na dzień 10 maja 2016 r., zaś kolejnej raty – III na dzień 10 czerwca 2016 r. Z powyższego wynika, że w chwili sporządzenia przez powoda pisma zawierającego oświadczenie o wypowiedzeniu umowy pożyczki (16 czerwca 2016 r.) pozwana nie zalegała z zapłatą co najmniej dwóch rat, a zatem w świetle § 9 ust. 1 pkt 1 umowy powód nie był uprawniony do jej wypowiedzenia. Już z tej przyczyny dokonane przez powoda wypowiedzenie nie było skuteczne. Zbędne zatem stało się odniesienie do pozostałych zarzutów sformułowanych przez pozwaną w tej mierze.

Pozwana nie spłaciła tym samym części raty III, tj. 6,52 zł, a także rat IV-VI w wysokości po 142,85 zł i raty VII w kwocie 142,90 zł, łącznie zaległy kapitał pożyczki wyniósł więc 720,82 zł.

Jak wynika z uzasadnienia pozwu, obok zaległego kapitału pożyczki, powód domagał się zapłaty skapitalizowanych na kwotę 181,17 zł odsetek karnych od niespłaconego kapitału na dzień 26 kwietnia 2017 r. Sąd dokonał zatem ustalenia zarówno zaległego kapitału, jak i kapitalizacji odsetek karnych za opóźnienie od każdej niespłaconej raty od dnia następnego po terminie płatności do dnia 26 kwietnia 2017 r. I tak: odsetki karne wyniosły :

- od kwoty 6,52 zł niespłaconej części III raty pożyczki od 11 czerwca 2016 r. do 26 kwietnia 2017 r. - 17,53 zł,
- od kwoty 142,85 zł IV raty pożyczki od 12 lipca 2016 r. (10 lipca 2016 r. przypadł w niedzielę) do 26 kwietnia 2017 r. – 15,83 zł,
- od kwoty 142,85 zł V raty pożyczki od 11 sierpnia 2016 r. do 26 kwietnia 2017 r. – 14,19 zł,
- od kwoty 142,85 zł VI raty pożyczki od 13 września 2016 r. (10 września 2016 r. przypadł w sobotę, 11 września 2016 r. – w niedzielę) do 26 kwietnia 2017 r. – 12,38 zł,
- od kwoty 142,90 zł VII raty pożyczki od 11 października 2016 r. do 26 kwietnia 2017 r. – 10,85 zł.

Łącznie zatem ww. odsetki stanowią kwotę 71,66 zł.

Skoro powód dokonał kapitalizacji odsetek umownych za opóźnienie na dzień 26 kwietnia 2017 r., od kwoty niespłaconego kapitału, tj. 720,82 zł miał prawo naliczać dalsze odsetki tego rodzaju od dnia następnego, przy czym brak było podstaw do ich żądania w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, lecz nie wyższej niż odsetki maksymalne za opóźnienie, skoro w umowie odsetki te jednoznacznie określono na poziomie odsetek maksymalnych za opóźnienie (por. § 2 ust. 3 umowy pożyczki).

Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda o zapłatę 23 zł opłat i prowizji, albowiem powód nawet nie wskazał z jakimi zdarzeniami wiązało się naliczenie tej kwoty, a tym bardziej nie wykazał okoliczności uzasadniających pobranie tego rodzaju należności w świetle umowy łączącej strony.

Z tych przyczyn Sąd uwzględnił powództwo w punkcie I wyroku w zakresie sumy zaległego kapitału – 720,82 zł i skapitalizowanych na dzień 26 kwietnia 2017 r. odsetek umownych za opóźnienie – 71,66 zł, a także dalszych odsetek umownych za opóźnienie, tj. odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonych od kwoty 720,82 zł od dnia 27 kwietnia 2017 r. W pozostałym natomiast zakresie – w punkcie II wyroku – powództwo oddalił.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu w punkcie III wyroku oparto o przepis art. 100 k.p.c. W tym zakresie wzięto pod uwagę, że powód wygrał proces w 45,58%, a pozwana – w 54,42 %. Na koszty procesu poniesione przez powoda złożyły się opłata od pozwu – 30 zł, prowizja dla operatora płatności – 0,30 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powoda – 900 zł i opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł. Pozwana natomiast poniosła koszt wynagrodzenia swego pełnomocnika

– 900 zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa – 17 zł. Po wzajemnym rozdzieleniu tych kosztów na rzecz pozwanej zasądzono od powoda 67,25 zł ($917 \text{ zł} \times 54,42\% - 947,30 \text{ zł} \times 45,58\%$).